

Οχι στη βαλκάνια αναθεώρηση

Του ΠΕΤΡΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ*

Η συζήτηση για την ανώτατη εκπαίδευση, είτε αφορά τη συνταγματική αναθεώρηση, είτε αφορά μεταρρυθμιστικές προτάσεις χωρίς την ανάγκη συνταγματικής μεταβολής, πάσχει, σε πολλές περιπτώσεις, από σαφή γνώση των δεδομένων των εξελίξεων στην Ευρώπη και τον κόσμο, είτε -ακόμα χειρότερα- από επίγνωση της πραγματικής κατάστασης στα πανεπιστήμια και ΤΕΙ στη χώρα μας.

****Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς θα διαμορφώσει η κοινή γνώμη άποψη για τα θέματα, όταν, από επίσημα χείλη, ακούγονται βαρύτατα λανθασμένα στοιχεία (προσοχή! στοιχεία, όχι εκτιμήσεις), όπως συνέβη πριν από λίγες ημέρες χαρακτηριστικά στη Βουλή των Ελλήνων, κατά τη συζήτηση για την ανώτατη εκπαίδευση. Εκεί ο κ. Αλαβάνος ανέγνωσε κείμενο του νυν υφυπουργού ΠΕΧΩΔΕ και πρώην πρύτανη του Πολυτεχνείου, Θ. Ξανθόπουλου, που διαβεβαίωνε, ότι η πρωτοβουλία της Bologna «επιτάσσει» τη συρρίκνωση των πανεπιστημίων σε «τριετείς κύκλους» σπουδών, άρα, ότι πρέπει να ασχοληθούμε με αυτό το «μείζον» θέμα.**

****Θα ήταν, πράγματι, «μείζον» το θέμα, εάν όμως υπήρχε.*Το ζήτημα είναι, όμως, ότι η πρωτοβουλία της Bologna δεν επιτάσσει τριετείς κύκλους σπουδών, αλλά αφήνει στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών, αν αυτά αποφασίσουν, να δημιουργήσουν τριετείς κύκλους σπουδών, τετραετείς ή και δεκαετείς, αν θέλουν.**

Γι' αυτό στην Ευρώπη, άλλες χώρες έχουν, ταυτοχρόνως, τριετείς, τετραετείς και πενταετείς κύκλους σπουδών, ενώ άλλες χώρες δεν αλλάζουν καθόλου τη δομή των σπουδών, και πιστεύω, ότι και η Ελλάδα δεν χρειάζεται να αλλάξει τον τύπο και τη διάρκεια των σπουδών, ως έχει σήμερα. Και κανένας δεν μπορεί να μας επιβάλει κάτι διαφορετικό.

****Ενώ, λοιπόν, μεγάλο τμήμα των κομμάτων και των πανεπιστημιακών σκιαμαχεί με τους ανεμόμυλους της Bologna, παραμένει, ως σήμερα, αναπάντητο το ζήτημα ουσίας, δηλαδή, τα περιεχόμενα και η ποιότητα των σπουδών για το ελληνικό πανεπιστήμιο του τετραετούς ή πενταετούς ή εξαετούς κύκλου.**

Γιατί, από την ώρα που θα εφαρμοστεί -όπως προβλέπει η πρωτοβουλία της Bologna να γίνει ως το 2010- το Diploma Supplement και η καταγραφή στο πτυχίο των διδακτικών μονάδων που περιέχει, είναι πολύ πιθανό να αποδειχθεί, ότι ένα τριετές γερμανικό ή σουηδικό πρόγραμμα σπουδών, π.χ. στην οικονομία, μπορεί να περιέχει περισσότερες διδακτικές μονάδες, δηλαδή να έχει γίνει περισσότερη -και πιθανόν καλύτερη- ακαδημαϊκή δουλειά, απ' ό,τι σε ένα ελληνικό αντίστοιχο τετραετές πρόγραμμα σπουδών.

****Αρα, αυτά τα θέματα, δηλαδή τα ζητήματα της βελτίωσης της ποιότητας σπουδών, της βελτίωσης της έρευνας, τα ζητήματα συνεργασιών, της ανάπτυξης κοινών προγραμμάτων σπουδών με ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, η ένταξη στα ευρωπαϊκά δίκτυα αριστείας, είναι τα κατεπείγοντα ζητήματα της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης. Και αυτό σημαίνει την ανάγκη για ολόπλευρη ενίσχυση της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης, των δημόσιων πανεπιστημίων και ΤΕΙ της χώρας.**

****Η ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα χρειάζεται μια ουσιαστική μεταρρύθμιση, που θα τη φέρει, ισότιμα, στην καρδιά των μεγάλων ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών εξελίξεων.**

Αυτή η μεταρρύθμιση πρέπει να αφορά όλα τα επίπεδα οργάνωσης και λειτουργίας των πανεπιστημίων και ΤΕΙ: τη διαρκή ανανέωση των προγραμμάτων σπουδών, την ευχέρεια αλλαγής κατεύθυνσης σχολών ή και τμημάτων, την εισαγωγή των κριτηρίων αριστείας σε όλα τα ανώτατα ιδρύματα, τις αναγκαίες αλλαγές στον τρόπο παραγωγής και αναπαραγωγής του διδακτικού προσωπικού, την ακόμα ουσιαστικότερη σύνδεση των ανωτάτων ιδρυμάτων με τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας, την οικονομία και τις επιχειρήσεις, την καινοτομία και την έρευνα, τις αναγκαίες αλλαγές στη διοίκηση και την οικονομική αυτοτέλεια των ιδρυμάτων.

****Ωστόσο, όλες, μα όλες οι αλλαγές, ακόμα και η ίδρυση μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών ανώτατων ιδρυμάτων, δεν προσκρούουν στο παρόν σύνταγμα, άρα δεν επιβάλλουν την ανάγκη της αναθεώρησης του άρθρου 16.**

Δύο σκοπιμότητες μόνον καθιστούν αναγκαία την αναθεώρηση:

α) Εφόσον κάποιος θέλει να ιδρυθούν ιδιωτικά κερδοσκοπικά ανώτατα ιδρύματα.

β) Εφόσον κάποιος θέλει να αναγνωρίσει ως ισότιμα ανώτατα ιδρύματα τις επιχειρήσεις εκπαιδευτικού franchising, που σήμερα λειτουργούν ως επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, με άδεια από το υπουργείο Εμπορίου.

****Ιδιωτικά πανεπιστήμια ως κερδοσκοπικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη, όπως τα οραματίζεται η Νέα Δημοκρατία, διαθέτει μόνον η Πορτογαλία. Επιτράπηκε η ίδρυσή τους εν ονόματι της φιλελεύθερης αντίληψης του ανταγωνισμού και με ανοικτή παραδοχή των δεξιών κυβερνήσεων ότι το δημόσιο πανεπιστήμιο είναι μια πολύ ακριβή υπόθεση, γι' αυτό και επέλεξαν, ώστε η ιδιωτική δαπάνη να αντικαταστήσει τη δημόσια.**

Θα ήταν χρήσιμο, η κ. Γιαννάκου να ζητούσε από την «Επιτροπή Σοφών» να επισκεφθεί και να εξετάσει το «πορτογαλικό μοντέλο» για να εξαχθούν τα αναγκαία συμπεράσματα.

Πάντως, οι ίδιοι οι Πορτογάλοι θεωρούν ότι τα ιδιωτικά πανεπιστήμια (όλα σε χαμηλής επένδυσης σχολές, όπως Ψυχολογίας, Μάρκετινγκ, Οικονομικών κ.λπ.) είναι αποφασιστικός παράγων συνολικής υποβάθμισης της ανώτατης εκπαίδευσης στη χώρα τους.

****Όσον αφορά το franchising, θα αναφέρω την άποψη του κ. Vest, πρότανη του MIT, όταν συναντηθήκαμε τον Μάιο του 2001.**

Ο κ. Vest πίστευε ότι είναι πολύ δύσκολο να «εξαχθεί» η τεχνογνωσία ενός πανεπιστημίου, καθώς το πανεπιστήμιο δεν είναι, μόνον, τα προγράμματα σπουδών, αλλά η αναντικατάστατη δυναμική της αίθουσας διδασκαλίας μεταξύ καθηγητή και φοιτητών, το κλίμα ανάπτυξης της γνώσης στα εργαστήρια, το συλλογικό πνεύμα μιας ερευνητικής ομάδας. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με τις υποδομές και την παράδοση κάνουν κάθε ίδρυμα να ξεχωρίζει με τη μοναδικότητά του και να έχει τη δική του ταυτότητα, η οποία δύσκολα «εξάγεται».

****Η Ελλάδα χρειάζεται επείγοντως μια ευρωπαϊκή μεταρρύθμιση στη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση και όχι μια βαλκάνια αναθεώρηση, όπως είναι το όραμα του Κ. Καραμανλή και της κυβέρνησής του.**

*** Ο ΠΕΤΡΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ είναι πρώην υπουργός Παιδείας, βουλευτής Β' Αθηνών του ΠΑΣΟΚ.**